

1.03 Kratki znanstveni prispevek

UDK 330.341.424(497.4Celje)"1850/1900"
664.73(497.4Celje)"1903/2014"

Prejeto: 5. 1. 2015

Marija Počivavšekdr. zgodovine, muzejska svetnica, Muzej novejšje zgodovine Celje, Prešernova ulica 17, SI-3000 Celje
E-pošta: marija.pocivavsek@mnzc.si

Rakushev mlin: 1903–2014

IZVLEČEK

V drugi polovici 19. stoletja je industrializacija zajela tudi Celje in v prvi polovici 20. stoletja je bilo to mesto eno najpomembnejših industrijskih središč v Sloveniji. Najpomembnejši oz. največji tovarni sta bili Cinkarna (1873) in Westnova tovarna emajlirane posode (1894). V istem obdobju je bilo tudi na področju mlinske industrije na Celjskem ustanovljenih nekaj večjih mlinov, med njimi sta vsaj dva imela značaj industrijskih obratov: starejšemu Majdičevemu mlinu se je leta 1903 pridružil še Prvi mestni mlin, v zadnjem času znan pod imenom Rakushev mlin. Ta je bil leta 2002 kot značilna industrijska arhitektura razglašen za kulturni spomenik lokalnega pomena, oktobra 2014 pa poškodovan v požaru in nato čez dva meseca porušen.

KLJUČNE BESEDE

Prvi mestni mlin, Rakushev mlin, Rakusch, industrializacija, industrijska arhitektura, Celje

ABSTRACT

THE RAKUSCH MILL: 1903–2014

In the second half of the 19th century, the industrialisation also reached Celje and its surroundings, and by the first half of the 20th century the city had become one of the most important industrial centres in Slovenia. The most important or, rather, the biggest factories were the chemical company Cinkarna (1873) and Westen's factory of enamelled kitchenware (1894). In that same period, the mill industry in the broader Celje area set up several major mills as well, at least two among which had the character of industrial plants: the older, Majdič Mill, was in 1903 joined by the First City Mill, recently known as the Rakusch Mill. In 2002, the Rakusch Mill was declared a cultural monument of local importance as a characteristic example of industrial architecture. In October 2014, the mill was damaged in the fire and demolished two months later.

KEY WORDS

First City Mill, Rakusch Mill, Rakusch, industrialisation, industrial architecture, Celje

Industrializacija

Konec 19. in v začetku 20. stoletja je (tudi) slovenski prostor prešel iz agrarne v industrijsko družbo. V drugi polovici 19. stoletja je industrializacija, zahvaljujoč legi ob Južni železnici, zajela tudi Celje: po nekaj manjših industrijskih obratih pomeni prelomnico ustanovitev Cinkarne (1873) in Westnove tovarne emajlirane posode (1894). Po podatkih ljudskega štetja je Celje leta 1869 štelo 4.224 prebivalcev,¹ na prelomu stoletja 6.713,² leta 1921 je bilo prebivalcev že 6.874,³ desetletje kasneje je mestna občina štela 7.600 prebivalcev, mesto z okolico pa 17.154; od teh je bilo v industriji zaposlenih 2.500 oseb, z obrtjo se je ukvarjalo 1.300 ljudi, s trgovino pa 1.000.⁴ Poleg doseljevanja okoliškega prebivalstva je naraščal tudi dotok kapitala. V obdobju 1869–1910 je občina Celje-mesto, za razliko od celjske okoliške občine, kjer se je skoncentrirala industrija, imela značaj trgovinsko-obrtnega središča. Do razcveta industrije je prišlo v prvi polovici 20. stoletja – takrat je Celje postalo eno najpomembnejših industrijskih središč v Sloveniji. Med svetovnimi vojnami sta bili najmočnejši gospodarski panogi industrija in obrt; bili sta najmočnejši tako v mestu (31,3 %) kot v okoliški občini (48,5 %). V mestu so sledile javne službe (19,7 %), v okolici pa kmetijstvo (20,2 %). V mestu in okolici je bila na tretjem mestu trgovina (14 % v mestu, 6,5 % v okolici) in na četrtem promet (4,4 % v mestu in 6,1 % v okolici).⁵ Najpomembnejše industrijske panoge so bile kovinska, kemična in lesna industrija, izdelovanje emajlirane posode in opeke, pa tudi proizvodnja alkoholnih pijač in kamnoseštvo. Večina industrije je bila locirana v Gaberju, severnem predmestju Celja, v katerem se

je število prebivalcev od 2.006 (leta 1910) povečalo na 2.838 (leta 1931).⁶

Majdič vs. Rakusch

Na prelomu stoletja je v Celju med Nemci in Slovenci potekal izrazit boj za gospodarsko prevlado. Oglejmo si ga na konkretnem primeru. Na področju mlinske industrije je bilo konec 19. in v začetku 20. stoletja na Celjskem ustanovljenih nekaj večjih mlinov – v Celju oz. neposredni okolici Majdičev mlin, Prvi mestni mlin in kasneje Joštov mlin. Prvi in tedaj največji je bil Majdičev mlin na Spodnji Hudinji; na tej lokaciji se že v 18. stoletju omenja t. i. hrvaški mlin. Leta 1869 sta tu ustanovila mlinsko podjetje Švicarja Adolf Lutz in Adolf Näff (Kunstmühle von Cilli Lutz & Naeff).⁷ Leta 1888 je mlin kupil Peter Majdič.⁸

Majdič je mlin moderniziral, avtomatiziral in povečal – postal je eden največjih parnih mlinov v tem delu monarhije. Moč parnega stroja je bila 300 KM, dnevno je lahko namlel do 70 ton oz. 7 vagonov moke.⁹ Bil je na vodni in/ali parni pogon. Pšenico so uvažali iz Ogrske, deloma pa tudi iz Spodnje Štajerske, Srbije, Rusije, Romunije in Severne Amerike. Po prvi svetovni vojni je mlin še nekaj let obratoval, konec dvajsetih let pa je z obratovanjem prenehal. V njem je bilo odtlej skladišče za železnino.

Majdič pa ni bil le industrialec (poleg mlina je bil kasneje še (so)lastnik tovarne volnenih odev v Škofji vasi, šamotne tovarne v Štorah in tovarne platnenih izdelkov v Jaršah), ampak tudi zaveden in izjemno podjeten Slovenec,¹⁰ saj je leta 1901 kot odgovor na Rakuschevo trgovinsko podjetje v Celju ustanovil veletrgovino z železnino Merkur (nekaj let kasneje pa

Celje pred prvo svetovno vojno. Na severovzhodu nastaja industrijsko Gaberje, viden je tudi Prvi mestni mlin (Muzej novejšje zgodovine Celje).

Majdičev mlin na Spodnji Hudinji (Muzej novejšje zgodovine Celje).

¹ *Statistisches Handbuch*, str. 6.

² Fürstbauer, *Führer*, str. 3.

³ SI_ZAC/0024/002 Mestna občina Celje (1850–1941), AŠ 125, Statistika o nekaterih podatkih mesta Celje.

⁴ Dr. Nemo, *Trgovsko*, str. 170.

⁵ Melik, O poklicni, str. 172–178.

⁶ Mikola, *Industrija*, str. 97–99.

⁷ Mikola, *Zgodovina*, str. 98.

⁸ Peter Majdič (1862–1930) je bil rojen pri Mengšu, šolal se je med drugim v Mahrovi trgovski šoli. *Nova doba*, št. 91, 14. 11. 1930.

⁹ Mikola, *Stara*, str. 79.

¹⁰ Goropevšek, *Od mlinarja*, str. 85.

še podružnico v Kranju) ter tako postal konkurenca monopolistu Rakuschu.¹¹

Družina Rakusch se je v Celju naselila pred 200 leti. V nekaj desetletjih se je specializirala za trgovanje z železnino. Veletrgovina D. Rakusch je slovela kot ena največjih v tem delu Evrope – njeno tržišče je segalo od Gorice in Trsta čez vso Kranjsko, Koroško in južno Tirolsko do srednje Štajerske ter obsegalo še vso zahodno Hrvaško in Ogrsko. V času prve Jugoslavije se je poslovanje podjetja usmerilo na Balkan. Prodajalo je širok asortiment blaga, tudi s pomočjo katalogov: od železnine, strojev, kmečkega orodja in gradbenega materiala pa vse do predmetov za gospodinjstvo in notranjo opremo. Rakuschevo podjetje je hitro raslo, tudi tako, da je prevzemalo konkurenčna podjetja. Pred drugo svetovno vojno je imelo okoli 140 zaposlenih.¹²

Po drugi strani je imela tudi Veletrgovina z železnino Merkur Petra Majdiča obsežno področje trgovanja: Štajersko, Kranjsko, Primorsko, Istro, Hrvaško, Slavonijo, Bosno in Dalmacijo. Majdiču gre pripisati pionirsko delo pri slovenski terminologiji izdelkov s področja železnine: leta 1903 je namreč izdal prvi obširen cenik v slovenščini in tako oral ledino na področju slovenske terminologije v železninarski stroki.¹³ In ne samo to: tako s to potezo kot tudi s svojim celotnim poslovanjem je pomenil simbol emancipacije slovenskega trgovstva nasproti nemškemu. Po Majdičevi smrti in zaradi gospodarske krize so leta 1935 dediči podjetje prodali konkurenčnemu podjetju Rakusch; od Majdičevega podjetja je tako ostala le kranjska veletrgovina Merkur.¹⁴

Po drugi svetovni vojni je Majdičev mlin predstavljal osnovo za socialistična podjetja mlinске industrije (Žitar, Veležitar, Merx, Klasje).¹⁵

Prvi mestni mlin

Stavba Prvega mestnega mlina je bila zgrajena leta 1903. Takrat so družbeniki Josef Lenko iz Sv. Petra v Savinjski dolini, Franc Matheis iz Brežic, Rihard Mihelčič iz Zagorja, Johann Jeschounig iz Arje vasi in Julius Rakusch¹⁶ iz Celja ustanovili javno trgovinsko družbo Prvi mestni mlin (Erste

Prvi mestni mlin ob svojem nastanku (Muzej novejšje zgodovine Celje).

Stadtmühle Josef Lenko & Comp.).¹⁷ Delež vsakega družbenika je znašal 40.000 kron.¹⁸ Leta 1913 se je sestava družbenikov spremenila (Ivan Jeschounig & cie). Po postopnem izstopu ostalih družabnikov so leta 1929 edini lastniki mlina ostali Rakuschi (Erste Stadtmühle Ing. Rakusch & Comp.) – leta 1912

Preis-Blatt Nr. 10 CILLI, am 22. August 1914.
Der Ersten Stadtmühle in Cilli.

Preis in Kronenfling		Preis in Kronenfling	
per 100 kg	per 100 kg	per 100 kg	per 100 kg
Witzengries	24-26	40-50	12-16
Witzengries 1	25-28	40-50	12-16
Witzengries 2	25-28	40-50	12-16
Witzengries 3	25-28	40-50	12-16
Witzengries 4	25-28	40-50	12-16
Witzengries 5	25-28	40-50	12-16
Witzengries 6	25-28	40-50	12-16
Witzengries 7	25-28	40-50	12-16
Witzengries 8	25-28	40-50	12-16
Witzengries 9	25-28	40-50	12-16
Witzengries 10	25-28	40-50	12-16
Witzengries 11	25-28	40-50	12-16
Witzengries 12	25-28	40-50	12-16
Witzengries 13	25-28	40-50	12-16
Witzengries 14	25-28	40-50	12-16
Witzengries 15	25-28	40-50	12-16
Witzengries 16	25-28	40-50	12-16
Witzengries 17	25-28	40-50	12-16
Witzengries 18	25-28	40-50	12-16
Witzengries 19	25-28	40-50	12-16
Witzengries 20	25-28	40-50	12-16
Witzengries 21	25-28	40-50	12-16
Witzengries 22	25-28	40-50	12-16
Witzengries 23	25-28	40-50	12-16
Witzengries 24	25-28	40-50	12-16
Witzengries 25	25-28	40-50	12-16
Witzengries 26	25-28	40-50	12-16
Witzengries 27	25-28	40-50	12-16
Witzengries 28	25-28	40-50	12-16
Witzengries 29	25-28	40-50	12-16
Witzengries 30	25-28	40-50	12-16

Infolge des Materialmangels können Aufträge nur gegen Vorauszahlung des Betrages ausgeführt werden.

Reklamna razglednica Prvega mestnega mlina s cenikom na hrbtni strani, 1914 (Muzej novejšje zgodovine Celje).

¹¹ Celjski Rakusch in graški Greinitz sta dotlej obvladovala jug tedanje Avstrije; po Majdičevem vzponu se je Greinitz umaknil iz slovenskega in hrvaškega prostora. *Trgovski tovariš*, 1930, št. 11.

¹² Počivavšek, *En gros*, str. 225–228.

¹³ *Slovenski trgovski vestnik*, 1907, št. 5, str. 58; *SBL*, str. 26.

¹⁴ Dolžan in Holynski, *Merkur*, str. 5.

¹⁵ Mikola, *Zgodovina*, str. 254–256.

¹⁶ Julius Rakusch (1852–1910) je sprva delal v družinski trgovini z železnino, po smrti očeta Daniela 1885 pa je postal edini lastnik podjetja, ki je postalo drugo največje te vrste v Notranji Avstriji. Bil je uspešen poslovnež (družbenik tovarne emajlirane posode A. Westen v Celju, Prvega celjskega mestnega mlina itd.), pa tudi politik (1879–1909 član celjskega občinskega odbora, 1893–1902 podžupan, 1903–1906 celjski župan). Leta 1908 je postal častni meščan Celja. *ÖBL*.

¹⁷ SI_ZAC/0610 Okrožno kot trgovsko sodišče Celje (1864–1954); Trgovinski register Družb I (1863–1906).

¹⁸ Mikola, *Stara*, str. 79.

Notranjost Prvega mestnega mlina (www.kamra.si).

sta v družbo namreč vstopila Juliusova sinova Daniel (1883–1945) in Wilhelm (1886–1945), ki sta od leta 1910 že vodila Rakuschevo trgovinsko podjetje. Tudi ta mlin, ki je imel ugodno lego ob železniški progi, je bil na parni pogon (250 KM), dnevno je lahko zmel 7 vagonov žita.¹⁹ Pšenico so uvažali iz Kanade, Rusije in Ogrske, kasneje iz jugoslovanskih žitorodnih območij. Po zaprtju Majdičevega mlina je bil Prvi mestni mlin nekaj časa največji na območju Celja, a je zaradi velike gospodarske krize sredi tridesetih let prenehal z mletjem in je le še prodajal tuje izdelke.

Njegovi lastniki Rakuschi so bili veletrgovci z železnino, zato so ob mlinu zgradili skladiščne prostore za težko železnino, najmodernejše v tistem času. Sedež Rakuschevega podjetja²⁰ je bil sicer na Graški cesti (današnji Stanetovi ulici), kjer je bila tudi malo prodaja, skladišče za drobno železnino pa je bilo v Železnem dvoru na Krožni cesti (danes Cankarjevi ulici).

Po opustitvi mlinske dejavnosti leta 1935 so Rakuschi tudi mlinu spremenili namembnost. Na tej lokaciji so bila moderna skladišča za težko železnino, z industrijskim tirom povezana s podjetjem in svetom – tudi mlinsko poslopje je sčasoma dobilo to funkcijo.

Med nacistično okupacijo so nemška podjetja še naprej obratovala. Zaradi članstva v Kulturbundu in gospodarskega sodelovanja z okupatorjem so bili po vojni vsi celjski industrijski podjetniki nemškega porekla obsojeni pred vojaškim sodiščem. Vendar iz ohranjenih sodb ni mogoče zaznati, da bi – razen Westnov – med okupacijo storili konkretna kazniva dejanja proti Slovincem.²¹

¹⁹ Mikola, *Zgodovina*, str. 98–102.

²⁰ Podjetje je delovalo kot javna trgovinska družba. SI-ZAC/0610 Okrožno kot trgovsko sodišče Celje (1864–1954): Trgovinski register: Rg Družb I (1863–1906), Rg A (1906–1946).

²¹ Mikola, *Zgodovina*, str. 98–102.

Skladišča Kovinotehne ob Mariborski cesti, vključno z nekdanjim poslopjem mlina, sredi 20. stoletja (Muzej novejšje zgodovine Celje).

Skladišče

Leta 1945 je bilo Rakuschevo podjetje nacionalizirano in je – vključno s Prvim mestnim mlinom – predstavljalo temelj bodoči Kovinotehni (1945 nacionalizacija; 1946 Državno trgovinsko podjetje Železnina, podružnica Celje; 1947 Industrijski servis; 1950 Kovinski in Metalurški servis; 1952 Tehnome-tal; 1954 Kovinotehna).²²

Nekdanji Prvi mestni mlin po drugi svetovni vojni (Muzej novejšje zgodovine Celje).

²² Fugger Germačnik, *Nastanek*, str. 53–59.

Poslopje nekdanjega mlina v sklopu Kovinotehninih skladišč (Muzej novejšje zgodovine Celje).

Osnovna usmeritev Kovinotehne je bila prvotno v promet s proizvodi črne in barvne metalurgije ter kovinsko predelovalne industrije. Konec petdesetih let 20. stoletja je Kovinotehna razpolagala s približno 32.000 m² zaprtih in odprtih skladiščnih prostorov. Večina jih je bila ob Mariborski cesti, med njimi je bilo tudi poslopje nekdanjega Prvega mestnega mlina. V šestdesetih letih se je podjetje poleg notranje in zunanje trgovine usmerilo tudi v maloprodajo; leta 1963 je odprlo prvo prodajalno, obenem pa predmet poslovanja razširilo še na tehnično blago. Podjetje je raslo in leta 1986, ko je sodilo med največja jugoslovanska trgovinska podjetja, je razpolagalo s 100.000 m² skladiščnih površin in 24 maloprodajni enotami v Jugoslaviji. Imelo je 5 predstavništev v tujini ter zaposlovalo 1.580 delavcev.²³

Kulturni spomenik

Leta 2002 je bil mlin kot značilna industrijska arhitektura²⁴ razglašen za kulturni spomenik lokal-

Kulturni spomenik lokalnega pomena leta 2010 – opuščen in sameva (foto Sherpa).

²³ Fugger Germadnik, Nastanek, str. 59–89.

²⁴ »Mogočna štirinadstropna stavba s trinajstosno daljšo fasado, zgrajena 1903 kot mestni mlin, ki je deloval na parni pogon. Je značilna industrijska arhitektura s preloma 19. v 20. stol. z vidno opečno zunanjsčino in lesenimi stropnimi konstrukcijami« (www.rkd.situla.org, EŠD 10268).

Črni ponedeljek za mlin: 6. oktober 2014 (foto Sherpa).

5. novembra 2014 so strokovnjaki dediščinskih strok na Večeru v muzejski kavarni poudarili zgodovinski, kulturni in dediščinski pomen stavbe in njenih potencialov za prihodnost (foto Sherpa).

Po 111 letih konec mlina, 5. december 2014 (foto Marija Počivavšek).

nega pomena. Po 111 letih obstoja je bil 6. oktobra 2014 poškodovan v požaru. Sledila je vrsta civilnih in strokovnih iniciativ, ki so se zavemale za ohranitev objekta, strokovnjaki so predlagali tudi nekatere rešitve. Na žalost je bil mlin z obrazložitvijo, da je življenjsko nevaren in da obstaja velika verjetnost njegove hipne porušitve, v začetku decembra porušen.

Z odstranitvijo Rakuschevega mlina, ki je pomenil enega kvalitetnejših primerov industrijske arhitekture 20. stoletja v Sloveniji, smo tako izgubili še

enega zadnjih pomembnih industrijskih objektov kulturne dediščine. Danes torej objekta ni več, materializiran spomin nanj pa bomo ohranili na stalni razstavi Muzeja novejšje zgodovine Celje *Živeti v Celju*.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

ZAC – Zgodovinski arhiv Celje
SI_ZAC/0024/002 Mestna občina Celje (1850–1941).
SI_ZAC/0610 Okrožno kot trgovsko sodišče Celje (1864–1954), Trgovinski register: Rg A (1906–1946), Družb I (1863–1906).

TISKANI VIRI

Statistisches Handbuch für das Herzogthum Steiermark. Erster Jahrgang, Graz: Leuschner & Lubensky, 1912.

ČASOPISNI VIRI

Nova doba, 1930, št. 91.
Slovenski trgovski vestnik, 1907, št. 5.
Trgovski tovariš, 1930, št. 11.

ELEKTRONSKI VIRI

Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950 (ÖBL): http://www.biographien.ac.at/oeb1/oeb1_R/Rakusch_Julius_1852_1910.xml.

LITERATURA

Dolžan, Tatjana, in Nada Holynski: *Merkur: Z zaupanjem v novo stoletje*. Kranj: Merkur, 1996.
Dr. Nemo [Hugo Uhliř]: *Trgovsko-gospodarski leksikon*; 2. del: L–Ž, Ljubljana: Umetniška propaganda, 1938.
Fugger Germadnik, Rolanda: *Nastanek in razvoj Kovinotehne. Trgovina v Celju*. Celje: Muzej revolucije Celje, 1990.
Fürstbauer, Thomas: *Führer durch Cilli und Umgebung*. Celje, 1901.
Goropevšek, Branko: *Od mlinarja do veleindustrialca. Slovenska kronika XIX. stoletja*, 3. zvezek. Ljubljana: Nova revija, 2003.
Melik, Anton: *O poklicni sestavi prebivalstva v mestih Slovenije. Tehnika in gospodarstvo*, 1936/37, št. 9–10.
Mikola, Milko: *Industrija v Celju med obema vojnama. Iz zgodovine Celja 1918–1941* [Odsevi preteklosti 3]. Celje: Muzej novejšje zgodovine Celje, 2001.

Mikola, Milko: *Stara industrijska podjetja na Celjskem*. Celje: Zgodovinski arhiv Celje, 1996.

Mikola, Milko: *Zgodovina celjske industrije*. Celje: Zgodovinski arhiv Celje, 2004.

Počivavšek, Marija: *En gros & en detail. Trgovina v Sloveniji do druge svetovne vojne*. Celje: Zgodovinsko društvo Celje [Zgodovini.ce 13], 2012.

Slovenski biografski leksikon (SBL). Druga knjiga. Ljubljana: Žadružna gospodarska banka, 1933–1952.

S U M M A R Y

The Rakusch Mill: 1903–2014

In the second half of the 19th century, industrialisation also reached Celje: after the emergence of a few minor industrial plants, the turning point came with the establishment of the Cinkarna chemical company (1873) and Westen's company of enamelled kitchenware (1894). The local economy boomed in the first half of the 20th century, with Celje becoming one of the most important industrial centres in Slovenia.

In the field of milling industry, several major mills were set up at the end of the 19th and early 20th century in the Celje area, at least two among which had the character of industrial plants: the older Majdič Mill was joined by the First City Mill (recently known as the Rakusch Mill) in the early 20th century and the Jošt Mill before the Second World War.

The building of the First City Mill was constructed in 1903, when the company, whose member was also the Celje-based entrepreneur Julius Rakusch, established a homonymous enterprise. Other partners gradually left the company, so that in 1929 the members of the Rakusch family remained the only owners of the mill. The latter had a favourable position along the railway (the industrial line) and was powered by steam (250 KM); its daily grinding capacity was at seven wagons of grains. The wheat was imported from Canada and Russia, and later from the wheat-growing regions in Yugoslavia. Due to the economic crisis, the mill stopped its grinding operations in the mid-1930s and limited its business to selling foreign products. The mill buildings were converted into modern hardware storage facilities. In 1945, the Rakusch company was nationalised and – together with the former First City Mill – provided the foundation of the future Kovinotehna company.

As a characteristic example of industrial architecture the Rakusch Mill was declared a cultural monument of local importance in 2002. However, in October 2014, the mill was damaged in the fire and demolished two months later.